

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

**Навчально - науковий інститут бізнесу і
менеджменту**

**Кафедра організації виробництва, бізнесу та
менеджменту**

Сухар Карина Юріївна

УДК 331.1: 631.158

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної (магістерської) роботи
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТЮ
ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ОЗИМОЇ ПШЕНЦІ

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і
адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: д.е.н., професор
**Корнієцький Олександр
Владиславович**
Харківський національний
технічний університет сільського
господарства імені Петра
Василенка
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту

Захист відбудеться на засіданні Державної
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м.
Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Сільськогосподарська галузь для України завжди була однією із пріоритетних сфер, як зовнішньоекономічного так, і внутрішньоекономічного розвитку нашої країни. Україна має добре розвинуте вирощування та виробництво різних видів зернових, технічних та зернобобових культур.

Аграрний сектор має потужний агропромисловий потенціал. Розвиток в нашій країні сільського господарства має тенденції до зростання економічної ефективності. Озима пшениця є однією серед найважливіших зернових культур, та посідає перше місце за посівними площами в Україні. Народногосподарське значення озимої пшениці у необхідності задоволення людей високоякісними продуктами харчування.

Тому збільшення валового вирощування зерна озимої пшениці, та підвищення економічної ефективності повинно відбуватися за рахунок впровадження нових удосконалених технологій.

Розвиток підприємства проявляється через поліпшення параметрів виробничих або бізнес-процесів чи управління ними, внаслідок чого підвищується ефективність діяльності підприємства у поточному періоді порівняно з базовим. Про ефективний розвиток підприємства можна говорити тоді, коли значення усіх цільових показників не погіршуються, а значення хоча би одного із них поліпшується за певний проміжок часу, або ж передбачається компенсація погіршення значень одних цільових показників, за рахунок поліпшення інших.

Оцінка ефективності функціонування підприємства є важливим показником, що дає змогу проаналізувати, чи доцільно вкладати кошти та розвивати в подальшому, або необхідно здійснити певні зміни, щоб підвищити їх конкурентоспроможність і прибутковість.

Для оцінювання ефективності діяльності підприємства використовуються різноманітні показники, такі як обсяги виготовленої та реалізованої продукції, величина прибутку, розміри інвестицій тощо. Поряд з ними застосовується також показник рентабельності підприємства, який більш комплексно відображає результати діяльності, оскільки включає в себе не тільки доходи, а й витрати.

Теоретичну базу дослідження з проблем економічної ефективності зерна в сільськогосподарських підприємствах, склали такі наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, як: В.Г. Андрійчук, Ю.П. Воскобійник, В.Г. Андрійчук, П.Т. Саблук, О.М. Шпичак, І.О. Бистрова, С.М. Чмир, Н.П. Фастівець, О.В. Шубравська, Н.О. Єфремова, О.В. Боднар та багатьох інших. Автори аналізують сучасний стан зернового комплексу України, висвітлюють чинники, які визначають тенденції на ринку зерна, здійснюють аналіз і прогноз можливостей України як експортера зернових. Країна здавна відома як країна з добре розвинутим зерновим господарством.

Метою дослідження є удосконалення управління конкурентоспроможності виробництва зерна озимої пшениці на підприємстві.

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- пошук можливих напрямів вдосконалення ефективності управління, та підвищення конкурентоспроможності ;

- розробка практичних рекомендацій з управління ефективністю виробничої діяльності підприємства;

- провести аналіз підприємства, та на основі виявлених проблем, запропонувати раціональні підходи, що до збільшення прибутку та використання і впровадження інноваційних технологій.

Практичне значення досліджуваної проблеми, зумовлює актуальність обраної теми та формує її цілі, завдання, методи їх досягнення, дає можливість отримати результати, що можуть бути в подальшому використані в процесі господарської діяльності підприємства. Достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується розрахунками.

Об'єкт дослідження є процес удосконалення виробництва озимої пшениці, а саме підвищення його виробництва та впровадження удосконалених технологій для збільшення урожайності

Предмет дослідження є розробка практичних рекомендацій із вдосконалення конкурентоспроможності та ефективності виробничої діяльності підприємства та розрахунки технологічних карт, для виявлення більш раціонального використання техніки та ресурсів.

Структурно робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Методологічною основою дослідження є сукупність способів, принципів, загальних методів і прийомів, що використовуються в процесі наукового дослідження.

Інформаційною базою досліджень при підготовці кваліфікаційної (магістерської) роботи стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців з проблем маркетингу, менеджменту,

стратегічного управління, забезпечення ефективності діяльності підприємства, спеціальна економічна література, інформація наукових та інформаційно-аналітичних сайтів мережі Інтернет, літературні посібники з ведення бізнесу, менеджменту в сільському господарстві, , звітні дані досліджуваного господарства, результати власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в проведенні аналізу підприємства та рекомендаціях, що до удосконалення управління конкурентоспроможністю виробництва зерна озимої пшениці. А саме:

удосконалено:

- направи підвищення ефективності вирощування зернових культур, та підвищення стратегічного розвитку сільськогосподарського підприємства;

набуло подальшого розвитку:

- використання інноваційних технологій по вирощуванню та збирання врожаю озимої пшениці при використанні сучасної техніки.

- застосування рекомендацій для збільшення прибутковості підприємства, за рахунок впровадження нових сортів зернових культур.

Практичне значення кваліфікаційної (магістерської) роботи полягає в розробці рекомендацій з удосконалення управління та виробництва зерна озимої пшениці на підприємстві. Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана на замовлення аграрного підприємства

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Вона виконана на 114 сторінках комп'ютерного тексту,

містить 30 таблиць та 2 рисунків. Список використаних джерел налічує 51 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. У першому розділі «Сутність та економічний зміст категорії конкурентоспроможності», викладені ідеї зарубіжних науковців, щодо вирішення проблем у галузі рослинництва, а також особливості і сучасний стан галузі.

2. У другому розділі «Оцінка сучасного стану аграрного підприємства», проведено оцінку основних параметрів організаційно-виробничого потенціалу підприємства, та ефективності виробництва озимої пшениці, а також розглянуто сучасні технології вирощування зерна.

3. У третьому розділі «Перспективи розвитку виробництва зерна озимої пшениці на підприємстві» представлено розрахунок напрямків підвищення прибутковості, а також удосконалення виробничої, організаційної та управлінської структури на підприємстві, проведено розрахунок технологічних карт, для запровадження нових сучасних технологій.

ВИСНОВКИ

В Україні вирощування зернових, зернобобових та технічних культур займає важливе місце в економіці нашої держави. Для збільшення економіки в країні, варто забезпечити ефективну діяльність сільського господарства, з вирощування зернових культур, та вдосталь задовольняти внутрішні потреби країни та збільшувати обсяги експорту зерна в інші країни.

Для країни збільшення виробництва зерна різних культур має стратегічне значення для підняття національної економіки, щоб при успішному його розвитку створювалися умови для ефективної діяльності різних суміжних галузей. Підвищення рівня ефективності вирощування зернових культур є одним із головних завдань, від вирішення якого залежить забезпечення населення продуктами харчування, та експорту.

Проводячи оцінку розвитку сільському господарству України протягом років незалежності, слід виділити два основних векторальні напрями: занепад галузей тваринництва та інтенсифікація рослинництва. Так, починаючи з 2000-х років, більшість підприємств займаються вирощуванням рослинницької продукції. У цій галузі пріоритети віддають культурам, які є експортно та інвестиційно привабливими: пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник, соя, ріпак. Для успішного розвитку саме цих рослин є сприятливі ґрунтово та природно кліматичні умови, зростаючий попит на даний вид продукції у світі, що дають змогу представити високі ціни на продукцію.

Приватне сільськогосподарське підприємство «Світанок» спеціалізується на таких видах діяльності, як вирощування зернових та технічних культур.

Вирощування зерна озимої пшениці посідає важливе місце серед інших видів вирощування та виробництва рослинництва, адже воно необхідне не тільки для харчування людини, а для виробництва тваринницької продукції. Зерно озимої пшениці є експортним продуктом, що визначає зовнішньоекономічні позиції держави.

При аналізі розміру даного підприємства, було визначено, що розмір валової продукції, збільшився на

18 %. Загальна земельна площа залишилась незмінною, проте середньорічна вартість основних виробничих і оборотних засобів зросла на 103%.

Але навіть завдяки тому, що в нашій країні гарні природні умови, та родючі ґрунти для вирощування різних зернових та технічних культур, за останні роки виробництво зерна має нестабільну динаміку.

Проводячи аналіз підприємства за три останніх роки, дійшли до висновку, що з кожним роком зменшуються посіви озимої пшениці, та збільшуються посіви технічних культур та кукурудзи. Тож першочерговим завдання виробників продукції зернових культур є підвищення родючості та економічної ефективності виробництва зерна.

Виконання всіх процесів виробництва та реалізації зерна пов'язане з використанням матеріально-технічних ресурсів. Їх рівень, повнота забезпечення та ефективність використання багато в чому визначає рівень як окремих показників, так і ефективність використання в цілому. Необхідно зазначити, що підприємства з високим рівнем ресурсного забезпечення виробництва зерна спроможні впроваджувати у виробництво інноваційні технології виробництва, з використанням високоякісного посівного матеріалу сучасних сортів та гібридів, широкого застосування добрив та сучасних засобів захисту рослин, новітніх технологій після збиральної обробки та зберігання врожаю, що забезпечує високу ефективність виробництва зерна і найбільш вигідні схеми збуту продукції, що приведе до розширення підприємства та збільшення капіталу.

Важливий вплив на збільшення ефективності з вирощування зерна озимої пшениці займає насіннєвий матеріал. Насіння високої якості, та при сприятливих

умовах дасть змогу забезпечити високу урожайність та отримати якісну продукцію. Але з іншої сторони якісне насіння має високу вартість, тому збільшаться виробничі витрати. При несприятливих природнокліматичних умовах навіть високоякісне насіння не забезпечить простого відтворення капіталу. Господарствам з недостатнім рівнем забезпеченості ресурсами доцільно вибирати посівний матеріал з урахуванням якості виконання попередньої операції (підготовки ґрунту), а також ресурсних і фінансових можливостей забезпечення відповідного рівня виконання операцій догляду за посівами .

Таким чином, для створення сприятливих умов розвитку зернового господарства необхідно:

- інтенсивне зростання виробництва зернових не за рахунок розширення площ посіву, а виключно на основі підвищення врожайності;
- розв'язання проблеми селекційної роботи в зерновому господарстві;
- покращення якості продукції, пошук нових економічно вигідних каналів реалізації.

В результаті аналізу даного підприємства, було розраховано технологічні карти, для уточнення принципової схеми комплексного виробничого процесу та функціонування підприємства, в яких була розроблена краща технологія, щодо виробництва зерна озимої пшениці. А також визначення розміру матеріальних витрат. На підприємстві такі карти складаються для кожної культури і по окремих видах незавершеного виробництва. При їх розробці можливо передбачити раціональні і прогресивні технології для умов конкретного підприємства.

В ході аналізу даного підприємства, для підвищення ефективності виробництва зерна озимої

пшениці актуально запропонувати оптимізацію технологій вирощування сільськогосподарських культур, які необхідно спрямувати на підвищення врожайності та якості продукції, довгострокову підтримку та покращення потенціалу родючості ґрунтів, зниження енерговитрат на одиницю продукції та отримання максимальної економічної ефективності.

На сьогоднішній день склалася досить складна економічна ситуація, але все ж дане підприємство намагається втриматися на ринку. В таких умовах конкуренція зростає і стає більш жорсткою, тому всі суб'єкти господарювання повинні правильно організувати свою діяльність, та впроваджувати новітні, удосконалені технології, щоб досягти бажаного результату.

Проаналізувавши дане підприємство, можна зробити висновок, що актуальним та дієвим напрямом підвищення ефективності зерна озимої пшениці доцільно буде впровадження останніх досягнень науки в біологічній, технологічній та інформаційній сфері. Для кожного господарства існує необхідність оптимізації технологій вирощування сільськогосподарських культур, які необхідно спрямувати на підвищення врожайності та якості продукції, довгострокову підтримку та покращення потенціалу родючості ґрунтів, зниження енерговитрат на одиницю продукції та отримання максимальної економічної ефективності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Сухар К.Ю. Ефективність вирощування зернових культур в Україні / К.Ю. Сухар // Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту ХНТУСГ: збірник наукових праць. – Харків :ХНТУСГ, 2019. -Вип. 1 – С. 72-76.
2. Сухар К.Ю. Шляхи підвищення рентабельності підприємства / К.Ю. Сухар, М.С. Маховський // Сучасний рух науки: тези доп. VIII міжнар. науково-практичної інтернет-конференції. – Дніпро, 2019. – Том. 3. – С. 367–372.

АНОТАЦІЯ

Сухар К.Ю. Удосконалення управління конкурентоспроможністю виробництва зерна озимої пшениці на підприємстві.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі розглянуто сутність та економічний зміст категорії конкурентоспроможності, представлені ідеї зарубіжних науковців, щодо вирішення проблем у галузі рослинництва, а також особливості і сучасний стан галузі. Досліджено сучасний стан сільського господарства з виробництва зерна озимої пшениці, та проаналізовано її ефективність. Розроблено та запропоновано шляхи розвитку виробництва зерна озимої пшениці на підприємстві, проведено розрахунок технологічних карт, для запровадження нових сучасних технологій.

Ключові слова: конкурентоспроможність, сільськогосподарське підприємство, ефективність, озима пшениця, валовий збір, виробництво, технологія.

SUMMARY

Suhar K. Improvement of competitive management of winter wheat grain production at the enterprise.

The qualification (master's) work examines the essence and economic content of the competitiveness category, presents the ideas of foreign scientists on solving problems in the field of crop production, as well as the peculiarities and current state of the industry. The current state of agriculture for winter wheat grain production is investigated and its effectiveness is analyzed. Ways to the perspective of development of winter wheat grain production at the enterprise have been developed and proposed, technological maps have been calculated to introduce new modern technologies.

Key words: competitiveness, agricultural enterprise, efficiency, winter wheat, gross harvest, production, technology.

Комп'ютерний набір і верстка
Сухар К.Ю.

Підп. до друку _____2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ____

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.